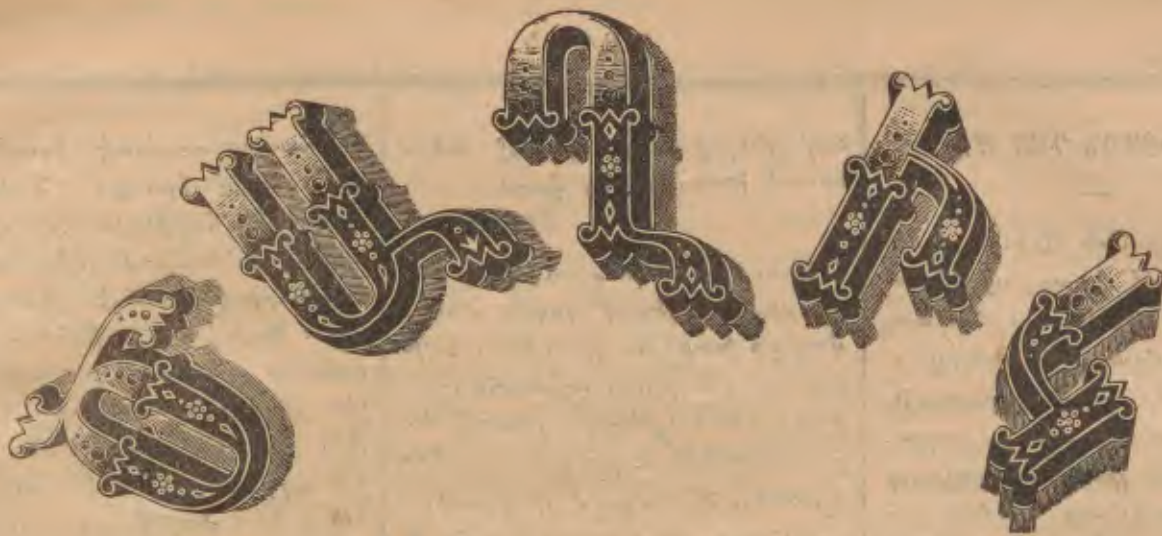

Ծանուցման տողը 2
Առաջին երեսը 5

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԱՁԳԱՅԻՆ

Gérant responsable
A. SAKATIAN

ԾԱՆԿԻ շաբաթը երկու անգամ կը հրատարակուի Զորեքշաբթի եւ Շաբաթ օրերին :
Տարեկան բաժանորդագրութեան գինն է 100 զուրուշ արծաթ,
— Վեցամսեայն 50. — Գաղափար համար 115 զրշ. Վեցամսեայ 60

Որ եւ է նամակ կամ գրութիւն պէտք է ուղղել
Ա. Արտոնատէր եւ Տնօրէն Անտօն Սաքատեան,
Կ. Պօլիս, Պապը Ալի Տատաէսի թիւ 20:
Խմբագրութեան յանձնուած գրութիւնը ետ չեն տրուիր :

Թիւ 34 ա. ՏԱՐԻ

ԳԻՆ 40 ՓԱՐԱ

1887 ԱՊՐԻԼ 9 ՀԻՆԴՇԱԹԻ

ԱՁԳԱՅԻՆ

Բերկրութեամբ կիմանանք թէ Վեհափառ Սուլթանը բարեհաճեր է իրատէ շնորհել որպէս զի Ամենապատիւ Ս. Պատրիարք Հօր խնդրանաց համեմատ՝ Երուսաղէմայ Վանքը կարենայ վաճառել հանրածանօթ արտին կէսն, և նոյն գումարով կալուածներ շինել միւս կէս մասին վրայ, որուն արդէն քարտէսն պատրաստուած է: Յիշեալ կայսերական իրատէով վերջնականապէս կը հաստատուի Ազգին սեփականութեան իրաւունքը կարկուռ էֆի պահանջաց գետնին վրայ, որ այլ ևս կը դադարի վեճի նիւթ ըլլալէ, և Երուսաղէմայ Վանքին համար հարստութեան աղբիւր կըլլայ ճշմարտապէս:

Յիշեալ գետնին 50 կամ 60 հազար կանգուն տարածութեամբ և եզական դիրքով անմիջապէս գնորդներ պիտի ունենայ 30 հա-

զարէն մինչեւ 40 հազար ոսկի արժէք դրուած էր այս հողին զոր լուսահողի Յովհաննէս Պատրիարք վաթսուն կամ եօթսուն հազար զուրուշի գնած է:

Մեր Օգոստոսփառ կայսեր այս անհուն բարիքն Հայոց ազգին վրայ տածած սիրոյն մէկ նոր գրաւականն է որուն համար որչափ ալ շնորհակալ ըլլամք դարձեալ քիչ է:

ԿՏԱԿԷՆ ՆՈՒԷՐ

Մասին շաբաթ օր Գարակէօզեան փակեալ խնդրոյն նկատմամբ կարի իրաւացի դիտողութիւն մը ըրած էր որուն մէջ մեր պաշտօնակիցը կըսէ թէ՝ «Գարակէօզեան կտակի խնդիրը վերջացաւ կամլաւ եւս վերածուեցաւ Տիգրան էֆէնտիի նուէրի, որով նուիրատուն կը հատուցանէ Ազգ. Ժողովոյ շնորհակալութիւն բուէին գինը» Պէտք էր բաւականաւոր 3000 ոսկւոյ գումարով, Պա-

կաս չեն դեր ու դէմ կարծիքներ. անշուշտ խնդիրն աւելի կը լուսաբանուէր եթէ վերջին ժամանակներս պալիթ արուէր վիճաբանութեան մը Հայ մամուլ մէջ, բայց որովհետեւ վարչութիւնը խնդիրը կարգադրեց, հետեւաբար մամուլ մէջ վիճաբանութիւն մը չը կրնար ծառայել իրաց վիճակի փոփոխման:

Այս մասին մենք հետեւեալ տեղեկութիւններն ստացանք: Ներսէս Պատրիարք Գարակէօզեանց խօստման վստահելով, առ ձեռն կտակ մը գրել տուեր է այն առնել և պաշտօնապէս վաւերացումը չէ կատարեր, որմէ կարտունք իրաւունք տալ Վսեմ Նուրեան էֆէնտիի խնդիրն այսչափ շուտ վերջացնելուն, պաշտպանելով հանդերձ մեր այն համոզումը թէ—եթէ ես, վարչութեան գլուխն ըլլայի, գոնէ այս խնդրոյն մէջ, Ազգին արժանապատուութեան կը խնայէի:

ԾԱՆՈՒՑՄԱՆ ԴԱՍ ՄԸ

Շաբաթ օրուան Արեւելքի մէջ ըստւած էր թէ՛ Լրագրաց վիճակահանութեանց վերաբերեալ ծանուցմունք խմբագրութեանց կարծիքը չեն ներկայացներ բնաւ. Ռոմէհետեւ ոմանք այս դիտողութիւնը միայն լրագրաց չորրորդերեսի ծանուցմանց համար ընդունած են, պէտք է կրկնենք թէ Լրագրաց ներքին երեսներուն զեկայցներն ու լուրի ձեւով յայտարարութիւններն եւս ծանուցմանց կարգին մեջ են իբրեւ «Ռէքլամ» (այս հաշուով Արեւելքի ամբողջ պարունակութիւնը պարզապէս սուտեր են—կը չընորհաւորենք թերթին վարչութիւնը) և թէ անոնք ալ չեն ներկայացներ խմբագրութեանց կարծիքը. Հասարակութիւնը այս զանազան տեսակ ծանուցմանց արժէքն ինքն իրեն համար պէտք է որոշէ. Հասարակութիւնն ինչպէս ամեն պարագայի, նաեւ այս պարագային տէր պէտք է լինի իւր քսակին, (Ահա Պիղատոսական տրամաբանութիւն մը) Գործընող մարդոց և ընկերութեանց համար լրագիրք սովորական միջոց մ'են անոնց գործին վերաբերեալ ծանուցումներն հրատարակել իրենց չորս կամ ութ երեսներէն միոյն կամ մէկ քանին մէջ (") Բայց լրագիրք ոչ մէկ սեղանաւորի, կամ դրամատան, կամ վաճառականի պատուաւորութիւնը և իւր ծանուցած գործին յաջողութիւնը, կամ մինչեւ իսկ յայտարարած իրողութեանց ճշգրտութիւնը կարող են կամ պարտին երաշխաւորել (բայց կարող են բան մը ընել, այն է ժողովրդեան ֆրասապար ծանուցումներ չը հրատարակել) Այս ամեն բաներն ինքն իրեն համար որոշէ այն մարդն որ կուզէ գործ մ'ը-

նել՝ յենով լրագրաց մէջ տեսնուած ծանուցմանց վրայ:

ԱՐԵՒԵԼՔ

Արեւելքի խմբագրութիւնը վերագրեալ տողերով կրկին ժողովուրդը խաբելու կը տքնի, Նախ եւրոպիոյ և բոլոր աշխարհի լրագիրք ծանուցմանց յատուկ երեսներ ունին և լրագրի մը ամեն երեսներ ծանուցում չի դրուիր. որովհետեւ Սակարանի խաղեր և խաղացողներու խարդաւանութիւններ կը վտան հրապարակի վրայ. բայց ոչ մէկ պատուաւոր խմբագրութիւն յանձն կառնուտոնց ազդարարութիւններ ծանուցման երեսէն խմբագրականին անցնելով կարեւորութիւն տալ, կան անպատիւ թերթեր որ այդ տեսակ խարդաւանութիւններ յանձն կառնուն հրատարակել, սակայն ժողովուրդը կը ճանչնայ զանոնք և կարեւորութիւն չի տար. Սակարանի բաղդախնդիրք, պատրաստ են մեծ գումարներ տալ երեւելի թերթերու որ իրենց ծանուցմունքը խմբագրականի մէջ հրատարակէ. բայց գիտեն որ կը վաճառուին և չեն համարձակիր ներկայանալ թայմզին, թանին, և այլ ամեն պատուաւոր լուր՝ լրագրաց խմբագրութեան:

Արեւելք Պրազիլիոյ վիճակահանութեան ծանուցումն հրատարակել յետոյ, հետեւեալ ազդով իւր շահուն գործածեց ժողովրդեան վստահութիւնը:

ՊՐԱԶԻԼԻՈՅ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻԻՆ

Ստորագրութիւնը ընդհուպ պիտի փակուի, քանի որ բոլոր տոմսերն ծախուած են. Հետեւաբար մեր այս աւուր չորրորդ երեսին մէջ հրատարակեալ Ազդ ոչ եւս արդիւնք ունի:

ԱՐԵՒԵԼՔ

Վերագրեալ ազդարարութենէ ի վեր ճիշդ ամիս մը անցաւ. քա-

նի՝ հազար տոմսակ կուզէ բերել տանք իրենց, ծախուած տոմսերէն հարիւրին 50 պակաս արժողութեամբ, ժողովրդեան ըստակները կորցուելէ յետոյ, ես սուտ կըսեմ գուր ինծի մի հաւատաք ըսելու տեղ, այս վերջին յայտարարութիւնը, Պրազիլիոյ վիճակահանութեան առաջին ազդարարութենէ առաջ ընելու էր. ժողովուրդը Արեւելքի խմբագրութեան երաշխաւորութեանը չէր որ խաբուեցաւ, այլ ծանուցման պաշտօնական ձեւին:

Արեւելքի խմբագրութիւնը այս կետէրը եթէ ուրիշ պիտի սովորի, աւելի լաւ կընէ՝ ինչպէս ըսած ենք արդէն, խմբագիրներն հազուապէս ծախող խանութներու առջեւ օրականով իբր Մօտէ կեցնէ:

Շիտակն ըսելով, նախանձելի թերթ աշալո՛ւրջ խմբագրութիւն:

ԳՕՐԸՍԸՆԸ ՍԱԹԱՆ

Ամերիկանն Նիւ-Եօրք չէհրինտէն պիր ատամ, երկէ Ամերիկանն զարպ թարաֆըտան հենուղ կէլմիշ օլան պիր տհպաւր իլէ գոնուչուրլարքան, ահ տէտի. կէչինէճէք պիր իշ պուլլամաեօրում, չէօլլէճէ աղ սէրմայէ իլէ գազանճը պիր իշ պուլլամա րահաթ օլուրուտում—Ղարպ թարաֆըտան կէլէն տօթու կէօզլիւիւ եուլարագ արգատաւ չընըն գուլաղընա էյիլէրէք տէտի—էկէր իսթէրսէն իսթէտիդին կիպի պիր իշ վար. Տէքօմա թարաֆըտա կիթ վէ օրտա գարընր մէզաթա չըգար սաթ էյի բարա էտէեօր—նէ՛ տէեօրսուն—Ալա թաճիւպ էթմէ պէն չիտիլէ տէկին իւշ գարը սաթում վէ պուլ տէֆա պիր տէօրտիւնհիւ գարը

պուլուպ նիքեաճ օլմագ իչին
պուլայա կէլտիմ . իլք սաթտը-
ղըմ գարբարըն պէհէրի տէօր-
տէր եիւզ տօլարա կիթտի . Տէ-
գօթ շէհրինտէ գարը , սապաճ
պէօրէյի կիպի սաթրլընօր , պի-
րիպիլթիլինն էլինտէն գարընը-
յօրլար վէ օրանըն հալասը պի-
զիմ գարըլտրա՝ բէք եարաեօր
տէմիշ տիր :

Պու պէնտի նէշր իտէն «Գուրիէ
տէպ էթագիւնի» զաղէթասընն
սէօղիւնէ պագըլրսա իլինուա
շէհրինտէ տախի գարը սաթըլ-
մաքտա իմիշ հաթթա աթիտէքի
հիքեայտէ մէզքիւր զաղէթա-
տա օգուենմուշ տուր :

Պրէյվուտա եագըն Տիամօնտ-
տա իգամէթ իտէն՝ ալը իթա-
լիալը . Միքէլա Տիւզէթթի նամ
պիր մատէն իշհիսի , Բաթրօլլա
Բէրօնա նամ տիկէր պիր իշհի ար-
գատալը իլէ պիր խանէտէ օ-
թուրուլար իմիշ : Պու կիւնլէր-
տէ մէրգուլմ Բէրօնաքի՝ պիր
միւտտէթտէն պէրի մատամ Տիւ-
զէթթի քէնտինէ ճէլպ իթմէեէ
չալըշր իմիշ , մագսատընա վա-
սըլ օլուպ , պիրլիքտէ եագընտա
պուլունան Ուլիմիկթըն իսմին-
տէ քիւչիւք պիր շէհրէ կիտիպ
նիքեաճ օլուլար , Պու թագէ
գարը գօճա իլք մէսուտիյէթ ա-
յընը կէչիւրմէք իւզրէ նուվօ
Մէքսիքօյա կիթմէկէ գարար
վէրիւլէր վէ շըմէնտըֆէրէ պի-
նէճէքէրի սըրատա բօլիս թա-
րաֆընտան թուլթուլուպ , թահթ
էլ հըֆգ Պրէյվուտ մահքէմէ-
սինէ կէթիւրիւլիւրլէր . Տիւ-
զէթթի գարըսընտան «Պիկամի»
տալասը եանի գօճասը եա-
խօտ գարըսը սաղքան տէֆա-
թէն էվէնմէք . վէ եէնի գօ-
ճատան տախի խանէսինտէն գա-
րըսընը ճէլպ իտիպ գալըրմըշ օլ-
տըղը իչինն զարար զիյան տա-
վասը աշմըշ իտի : (նէ պէօյիւք
պուտալալըգ պիզէ միւսիւ Տիւ-
զէթթի իւթէ բարա վէրմէլի ի-

տի) — Էսնայի մուհաքէմէտէ վէ
հաքիմ հուզուրունտա , Տիւզէթ-
թի իշի սուհուլէթ իլէ պիթիւ-
մէք իչինն , խասմինէ շու թօաֆ
թէքլիֆի էտէր — Պէնիմ գարըմ
պանա պէյան էթտիքի , սիզի
սէվէր վէ պանա թէրճիհ է-
տէր իմիշ , պու հալտէ էկէր 50
տօլար զարար զիյան վէ մէսա-
րիֆաթը մուհաքէմէի տախի վէ-
րէճէք օլուրսան , տալմատան
վաղ կէչէր վէ հագգըմը հէլալ է-
տէրիմ :

Բէրօնա պու ֆրսաթը գալըր-
մալըպ տէրագապ 50 տօլար դա-
րար զիյան Տիւզէթթիյէ վէ 10
տօլար տախի մէսարիֆը մուհա-
քէմէի թէտիյէ էտէր :

Պու հիքեայէնին էն թօաֆ վէ
զարիպ քէօշէսի շուրտաքի հաքիմ
էֆէնտի 10 տօլար մէսարիֆը
մուհաքէմէի ալտըգտան սօղրա ,
եէնի օլան իպրա վէ միւսալէհէի
գապուլ վէ թաստիք էտէր վէ
տէրագապ թալիլիյէի սէպիլլէ-
րինէ գարար վէրիպ իքիսինի
տախի սալը վէրիւր :

Սճապ ինսանլար մէտէնիյէթտէ
իլէրլէտիքէ ճիննէթէ՝ մի եագ-
լալըյօրլար . հէր նէ տախի օլսա
պիզէ միւսիւ Բէրօնա 60 տօլար
իլէ պալընա պէօյիւք պիր պէլա
սաթըն ալմըշ տըր :

ՍՏՈՒԹԻՒՆԸ ՄԵՍ ՄԵՂԲ Է

Ալէքսանդր Բալլովիչ կայսրը
Եկատերինսոլաւինահանգէն անց-
նելու ատեն իջաւ պանդոկ մը
թէյ խմելու համար : Երբ տակա-
ւին թէյը կը պատրաստէին , թա-
գաւորը կը խօսակցեր պանդո-
կապետին հետ և տեսնալով սե-
ղանի վրայ բաւական վայելուչ
նոր-կտակարան մը , հարցուց ա-
նոր թէ «դուն այս գիրքը յա-
ճախ կընթեռնու՞ն» :

— «Անշուշտ կը կարդամ . վե-
հափառ Տէր» :

«Աղէկ . պատասխանեց կայսրը .
կարդայ . կարդայ , այդ շատ լաւ
լան է , հոգւոյդ փրկութիւնը
կը շահիս և երկրաւոր բաղդտ
ալ կը շինես . բայց մինչեւ ո՞ւր
կարդացած ես» :

— «Ս . Մատթէոսի Աւետարա-
նին մէջ եմ» :

Կայսրը պատճառով մը պան-
դոկապետը դուրս ճամբեց . և ա-
նոր այս բացակայութեան միջո-
ցին՝ գիրքն առաւ , շուտով Մատ-
թէոս Աւետարանէն երես մը բա-
ցաւ և հոն դնելով հինգհարիւր-
նոց թղթադրամը , գոցեց Գիրքը :

Գրեթէ անցաւ կէս տարի :
Կայսրը ֆեթերսպուրկ վերա-
դարձած ատեն , կրկին նոյն պան-
դոկն իջնելով՝ հոն հանգիստ
կ'առնու , և տեսնելով պանդո-
կապետը , ողջոյն հին ծանօթ .
կ'ըսէ . մեր անցեալ տեսակցու-
թենէն յետոյ՝ կարդացի՞ր Աւե-
տարանը» :

— «Այո , վեհափառ Տէր , ա-
մէն օր կը կարդայի» :

«Եւ շատ յառաջ գացի՞ր» :

— «Մինչեւ Ս . Ղուկասի Աւե-
տարանը» :

— «Տեսնենք» :

Կայսրը բացաւ Գիրքը և գը-
րած թղթադրամը նոյն տեղը կե-
ցած գտաւ : «Ստուլթիւնը մեծ
մեղք է» . ըսաւ կայսրը . եւ յե-
տոյ թղթադրամը գրքին մէջէն
առնելով՝ գրքին նոյն երեսի վրայ
տուն մը ցոյց տալով ըսաւ պան-
դոկապետին . «կարդայ՞ դայո» :

Պանդոկապետը դողդողալով
կարդաց . «խնդրեցէք նաեւ զար-
քայութիւնն Աստուծոյ և զար-
քարութիւնն նորա և այդ ամե-
նայն յաւելցի ձեզ» : Մատթ . Զ . 23

Ս . յն ատեն մեծ ինքնակալն ը-
սաւ . «դուն չը խնդրեցիր Աստու-
ծոյ արքայութիւնը , արժանի
չես ուրեմն և արքայական շնոր-

հին, Եւտոյ պանդոկէն ելնելով՝
նոյն թղթադրամը բաժնեց աղ-
քատներու, նստաւ կառքը և մեկ-
նեցաւ :

ԱՐԱՐԱՏ

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԽՐԱՏՆԵՐ

Հաճոյքը կենաց փշալից ճամ-
բուն վրայ ցանուած ծաղիկ մ'է,
պէտք է խնամով քաղել զայն,
վասնզի խիստ շուտ կանհետի իւր
վաղանձուկ փայլը :

Գովեստը հարստութեան կը
նմանի, բայց մենք անոր արժե-
քը չճանչննուս շաղթէն կը
վատենք :

Խիստ հազուադիւտ է որ հա-
րուստ մ'ունենայ ճշմարիտ բա-
րեկամ մը՝ որ աւելի իւր անձին
քան հարստութեան կապուած
լինի :

Անոնք որ վառաղարդ և ոսկե-
ղօծ կառքեր կը նստին, աղքա-
տէն աւելի խոհուն, տխուր և
վշտակիր են :

Ով որ կրօնքը կանարգէ, Աս-
տուծմէ կը պատժուի :

Բարիքը ընելը՝ ընդունելէն խիստ
տարբեր քաղցրութիւն մ'ունի :

Աստուած երբեմն չարերուն
բուն կուտայ որպէսզի բարիները
հանգիստ լինին :

Մարդ բնաւ իւր յաջողութեանց
վրայ պարծենալու չէ, ձախոր-
դութեանց մէջ ալ յուսահատ
լինելու չէ վասնզի բաղդը յեղ-
յեղուկ է :

Եթէ մարդիկ իմաստուն լինե-
ին, շատ վշտերէ ազատ պիտի
ըլլային :

Ինչ պէտք այնչափ մեծածախ
և բազմախորտիկ սեղաններու քա-
նի որ բնութիւնը քիչով գոհ կըլ-
լայ :

Երբ մարդ իւր ներսիդին նայի,
իւր հոգւոյ, մէջ միշտ գրուած
պիտի տեսնէ սա բառերը. «ար-

դար եղիր և երջանիկ պիտի ըլ-
լաս :

Գ. Գ. Ք.

ՀԱՄԱՌՕՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆՔ ԼՐԱԳԻՐԱՅ

Լրագիր ընթերցողներէ ոմանք,
լրագրաց գործածած համառօ-
տագրութիւններէն բան մը չը
հասկնալով, խնդրած էին մեզնէ
որ նշանակուի իւրեններին հրա-
տարակենք, Յօժարակամ կը կա-
տարենք իրենց այս խնդիրը :

Արտ Արտաքին :
Պատ Պաշտօնական :
Դպս Դեսպան
Նխր Նախարար
Ձին Ձինուորական
Գնձ Գանձային
Հիւպ Հիւպատոս
Կոս Կոստանդնուպօլիս
Փա Փարիզ
Խմբ Խմբագրական
Խհգ Խորհրդարան
Կրթ Կրթական
Պրտ Պարարտ
Ճռթ Ճառագայթ
Շըք Շքադրամ
Շաք Շաքարեղէն
Դըր Դրամական
Բժ Բժիշկ կամ բժժանք
Գժ Գժտութիւն
Գժ Գժուարին
Ըտ Ընտանեկան
Ձրպ Ձրպարտութիւն

Մեծարոյ ընթերցողք ասոնցմէ
օգտուելով, ալ կրնան հասկնալ
լրագրաց բոլոր հրատարակու-
թիւններն :

Մ Շ Տ Ո Ց

Մեծարոյ Պարոնեան էֆէնտի
Հատկուան տօնի առթիւ հե-
տեւեալ տողերը նուիրած է պա-
րոն Արփիարեանի և պարոն Հը-

րագրանի որոց ի պատիւ մենք ալ
արտատպեցինք յիշեալ տողե-
րը :

«Պ. Հրագրան կը փափաքի որ
իւր վրայ խօսին, միշտ խօսին,
աղէկ կամ գէշ խօսին վերջա-
պէս :

Պ. Հրագրան այս անգամ ալ
զմեզ խօսել տալու փափագ կը
յայտնէ, իւր սրտածիկ Օր-
ուն կեանքով ուղեւոր ճմիւլ
նաեւ մեր . . . ոտքը . . . մոռնալով
սակայն թէ հեծնելու արհեստը
շատ յառաջ գնացած է այսօր և
չէ ինչ որ էր Բաղաձոր օրով :
Բնական է ուրեմն որ թոյլ չը-
տանք իրեն շիտակ ճանքան թո-
ղուլ ու պատերուն քսուիլ : Բը-
նական է նաեւ որ իրմէ ֆիսա-
ուելու բնաւ երկիւղ չունենանք
ո՛րքան ալ երբածուփ տատանի
նա, որովհետեւ «ղղարոնեան
բարձեայ տանի »

Պ. Հրագրան ազատ է երիտա-
սարդ խմբագրի մը մահէն և Եպիս-
կոպոսի մը գերեզմանէն ծաղու-
նիւթ քաղել, ինչպէս նաեւ ա-
զատ է մէկու մը մահուան վրայ
կատակերգութիւն մը արտասա-
նել իբրեւ զամբանական, այս
իւր դրական ճաշակն է որուն ը-
սելիք չունինք : Բայց երբ դէպ-
քերը կը խեղաթիւրէ կամ սուտն
իբրեւ ճշմարիտ կընեցնել կուզէ՝
կապացուցանէ թէ կը վախճայ
կամ ճշմարտութենէ կամ հրեշ-
տակէ : Եւ այս մասին ըսելիք ու-
նինք :

«Ծագկազարդի իրիկուն մը,
կըսէ Հրագրան, քարոզիչ Եպիս-
կոպոս մը ժողովրդեան կըսէր .
աւանակներ էք, էշեր էք . . .
բայց իմ էշերս չէք, բայց իմ ա-
ւանակներս չէք, հապա Գրիս-
տոսին էշերն էք, Գրիստոսին ա-
ւանակներն էք »

Որքան տող այնքան սխալ :
Ահաւասիկ բուն եղելութիւնը
Մեծ. Արփիար էֆէնտի Արփի-